

Nr 191.

Ankom till riksdagens kansli den 17 juni 1941 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående vissa anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41, i vad avser åttonde huvudtiteln, m. m.

(2:a avd.)

1:o) **Tekniska högskolan i Stockholm: Anskaffande av viss radiomateriel.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkten 1 av det vid propositionen nr 292 såsom bilaga 5 fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 23 maj 1941), hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tekniska högskolan i Stockholm: Anskaffande av viss radiomateriel* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 20 000 kronor.

2:o) **Åtgärder för civil folkberedskap.** I propositionen, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1941/42 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkten 190 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 januari 1941) föreslagit riksdagen att till Åtgärder för kulturell folkberedskap m. m. för budgetåret 1941/42 anvisa ett anslag av 60 000 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 292 (bilaga 5, punkt 2) föreslagit riksdagen att till Åtgärder för civil folkberedskap å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kronor.

Genom Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hava kostnaderna för statens informationsstyrelses sektion för kulturell folkberedskap och dess verksamhet överförs från tredje till åttonde huvudtiteln.

Sektionen för kulturell folkberedskap, vilken står under direkt ledning av informationsstyrelsens ordförande, har organiserats så, att vid sidan av en särskilt förordnad verkställande ledamot ställts en arbetande nämnd, bestående av ett mindre antal representanter för olika ledande folkliga rörelser. Därjämte har till sektionen knutits ett rådgivande organ, benämnt Folkberedskapens råd, vilket är sammansatt av ett trettiotal företrädare för kulturella institutioner och organisationer. Denna centrala ledning har till uppgift att giva och förmedla uppslag och impulser samt lämna råd och informationer för verksamheten ute i landet. Ledningens förbindelse med befolkningen ombesörjes på olika vägar:

1. genom informationsstyrelsens ombud i de olika kommunerna och av dem organiserade lokala upplysningsnämnder;
2. genom ett sextiotal länsombud, vilka utgöra en förmedlingslänk mellan den centrala och den lokala organisationen;
3. genom folkföreningarnas egna centralledningar, vilka i stor utsträckning till sina lokalavdelningar förmedla råd och anvisningar rörande kulturell folkberedskap under krig.

Lokalt ledes verksamheten av upplysningsnämnderna, vilka ha karaktären av för detta ändamål tillfälligt upprättade samarbetskommittéer mellan de kommunala myndigheterna, folkföreningarna inom respektive kommuner samt i vissa fall inkvarteringsnämnderna och militärförläggningarnas kulturella avdelningar.

Sektionen har erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att vid krig eller krigsfara eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden vidtaga åtgärder, som kunna vara ägnade att vidmakthålla en god samhällsanda.

Departementschefen har i åttonde huvudtiteln understrukt, att sektionen för kulturell folkberedskap principiellt borde vara en för krigstillstånd eller överhängande krigsfara tillfälligt inrättad organisation med främsta uppgift att verka för den inre frontens upprätthållande. Det för angivna ändamål nödvändiga organisationsarbetet vore numera slutfört. Den utbyggda organisationen syntes emellertid böra även under nuvarande förhållanden, ehuru i mindre utsträckning, kunna tagas i bruk, främst i syfte att inom landet vidmakthålla en god samhällsanda och en aktiv folkberedskap.

I enlighet med förslag av informationsstyrelsen torde ett särskilt anslag för nästa budgetår, beräknat till 60 000 kronor, böra anvisas för angivna ändamål.

Det torde — framhåller departementschefen vidare — ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de ytterligare bestämmelser rörande denna verksamhet, som kunde visa sig erforderliga, liksom rörande dispositionen av det av departementschefen förordade anslaget.

De av departementschefen tillstyrkta anslagsberäkningarna grundade sig på de förhållanden, som förelåge vid tidpunkten för statsverkspropositionens avlåtande. Utvecklingen på området vore emellertid svår att förutse, och behov av ökad medelsanvisning kunde på grund av händelseutvecklingen uppkomma. Skulle ett dylikt behov framträda, torde Kungl. Maj:t få i särskild proposition äska ytterligare medel för ändamålet.

I propositionen nr 292 har departementschefen anfört:

Hittills hade organisationens verksamhet bland annat syftat till att i samverkan med de olika fria organisationerna bidra till att stärka civilbefolkningens moraliska motståndskraft. Den upplysningsverksamhet, som måste ingå som ett led i detta befolkningsskydd, hade av naturliga skäl i stort sett bedrivits under de former, som på detta område tidigare tillämpats. I vårt lands nuvarande situation syntes en förbättring och utvidg-

ning av denna upplysningsverksamhet vara av behovet påkallad. Den undervisning per korrespondens och radio, som med bidrag av allmänna medel på sistone i stor omfattning meddelats rörande folkförsvaret, hemvärnet, luftskyddet, folkförsörjningen m. m., hade givit goda resultat och funnits kunna med fördel användas också på detta område. De förberedande åtgärder, som ansetts böra vidtagas, avsåge bland annat anordnandet av en objektiv upplysningsverksamhet av detta slag i frågor, som i dagens situation vore av särskild betydelse för vårt folk, men förutsatte, att även andra former för spridande av upplysning i dessa frågor skulle komma till användning. Däremot åsyftades icke sådan föreläsningsverksamhet, som i särskild ordning understöddes från anslag under åttonde huvudtiteln.

Av vikt vore att de åtgärder av detta slag, som måste vidtagas, icke hindrades eller försenades på den grund, att tillräckliga anslagsmedel icke stode till förfogande. På sätt i statsverkspropositionen förutsatts funne departementschefen sig därför böra föreslå, att ökade medel ställdes till förfogande. Utöver de medel, som vid bifall till det i statsverkspropositionen framställda förslaget skulle av riksdagen i särskild ordning anvisas, torde ett anslag av 250 000 kronor böra nu äskas av riksdagen på tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår.

Det syntes lämpligt, att det anslag, som vid bifall till vad sålunda föresloges borde anvisas för innevarande budgetår, erhöle karaktär av reservationsanslag. Bestämmelser rörande anslagets disposition torde få meddelas av Kungl. Maj:t på sätt i årets åttonde huvudtitel förutsatts beträffande det för nästa budgetår äskade motsvarande anslaget. Av praktiska skäl torde jämväl det sistnämnda anslaget böra betecknas såsom reservationsanslag, varförutom det lämpligen borde benämnas Åtgärder för civil folkberedskap.

Då erfarenheten visat, att åtgärder av här ifrågavarande slag äro nödvändiga i vårt lands nuvarande situation, och då det synes av behovet påkallat att ytterligare förbättra och utvidga upplysningsverksamheten för stärkande av civilbefolkningens moraliska motståndskraft, har utskottet icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag. Utskottet hemställer alltså,

Utskottet.

att riksdagen må

a) till *Åtgärder för civil folkberedskap* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 250 000 kronor;

b) till *Åtgärder för civil folkberedskap* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av 60 000 kronor.

3:o) **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.** I enlighet med Kungl. Maj:ts i propositionen nr 292 (bilaga 5, punkt 3) framställda förslag, vilket avser beredande av förstärkning av åttonde huvudtitelns kommittéanslag, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 40 000 kronor.

Stockholm den 17 juni 1941.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 189.
